

روایت ضرغامی از «جن‌گیر» و هشدار درباره «داریوش» و «کوروش»

عزت‌الله ضرغامی در جمع باستان‌شناسان از هشدارهایی که به او درباره استفاده از نام «کوروش» و «داریوش» پس از تحویل پست وزارت میراث فرهنگی داده شده بود و واکنش‌هایی که پس از شرح وضعیت معماری پس از انقلاب دریافت کرده بود، سخن گفت و درباره استفاده از غربی‌ها در مطالعات باستان‌شناسی، داستانی از «جن‌گیر» را در این باره تفسیر کرد.

به گزارش سایت خبری پرسون، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در بیستمین همایش سالانه باستان‌شناسی که یکشنبه هفتم اسفندماه با حضور جمعی از باستان‌شناسان کشور در موزه ملی برگزار شد، اظهار کرد: باستان‌شناسی علم، دانش و فرهنگ و هنر است. ترکیبی از مهمترین موضوعات و توانمندی بشری است. ۱۰ سال قبل در نشستی که در مشهد برگزار شد با عنوان بزرگداشت شیخ بهایی، مهمترین ویژگی شیخ بهایی را در علوم مادی و به عنوان یک شخصیت بین‌رشته‌ای توضیح دادم که بعداً معلوم شد شخصیت او در این حوزه چقدر مورد غفلت واقع شده است، باستان‌شناسی هم علم چندحوزه‌ای است.

او سپس خطاب به باستان‌شناسی گفت: شما پیونددهنده بین تاریخ و ارزش‌های بشری هستید.

راه اصلاحات سنگلاخ است

ضرغامی در ادامه این بحث به معماری پرداخت و گفت: زمانی وقتی درباره غفلت از معماری در بعد از انقلاب سخن گفتم، خیلی حمله شد که چرا گفتم بعد از انقلاب به معماری بی‌توجه شد. ما باید با صراحت و بدون لکن‌زبان در این باره صحبت کنیم. مالکیت، پول و بساز و بفروشی باعث شد از یک وجب جا استفاده کنند، برای این‌که دوزار پول بیشتر کسب کنند. درست است آدم‌های متمول اشرافی با زندگی‌های لاکچری هستند که در خانه خود ده‌ها میلیارد تومان کار انجام داده‌اند اما بحث ما آن‌ها نیستند. بحث ما جامعه و زندگی مردم است. واقعیت آن است که ما خوب عمل نکردیم و باید این عقب ماندگی را جبران کنیم. باستان‌شناسان می‌توانند در این حوزه پیش‌قدم باشند. البته ممکن است نگاه‌های کارشناسی در ابتدا این حرف‌ها را برتابند، اما به مرور راه باز خواهد شد. راه اصلاحات راه سنگلاخ است، اما هموار می‌شود. وقتی حرفی حق باشد، زمان می‌برد، ولی راه را باز می‌کند. هنوز خیلی زمان داریم اسکن درست از کشور داشته باشیم.

داستان «جن‌گیر» و نگاه برتری‌جویی غرب به شرق

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در ادامه با اشاره به سفر یک روزه‌ای که به بغداد برای حضور در اجلاس کشورهای صاحب تمدن داشت اشاره کرد. او از برگزاری این نشست در سال آینده در ایران خبر داد و درباره استفاده از دانش خارجی‌ها در باستان‌شناسی، اظهار کرد: استفاده از دانش خارجی‌ها و بین‌المللی خیلی خوب است. البته یکی از بزرگان شما معتقد بود خارجی‌ها نه توانمندی و نه صداقت لازم را دارند. البته این صحبت من نیست، منظور ایشان هم این نبود که کل حوزه را ببندیم اما این آسیب را باید در نظر گرفت. ما دنبال آسیب‌شناسی این کار هستیم. غرب با توجه به نگاه برتری‌جویی که دارد، آن را در سیاست خود اعمال می‌کند و چیزهایی را نادیده می‌گیرد، یا آدرس عوضی می‌دهد، یا آن‌طور که شایسته است مطرح نمی‌کند، این را در خیلی از حوزه‌ها دیده‌ام.

او سپس به سفر نیویورک و بازدید از موزه متروپولیتن اشاره کرد و افزود: بخش بزرگی از این موزه درباره ایران است، یک راوی با سواد هم داشت که دو ساعتی آنجا بودم. در یک بخش موزه نقشه‌های بزرگ از ایران طبیعت و جغرافیای ایران را نشان می‌داد. در این نقشه‌ها خلیج فارس را بزرگ نوشته بود. اوج بحث کشورهای حاشیه خلیج فارس بود. کسی که روایت می‌کرد جلوی کلمه "Persian" ایستاده بود و مانع از فیلمبرداری شد و خواستم توضیح دهم و من یادداشت کنم اما از این کار سر باز زد. خیلی پیچیده است، آن‌ها تاریخ را به نمایش گذاشته‌اند، اما آن را بازگو نمی‌کنند. در برخی از فیلم‌های هالیوود هم با حساب و کتاب عمل کرده‌اند که تمدن و تاریخ ما را منحنی اعلام کرده‌اند.

ضرغامی در راستای این بحث، فیلم «جن‌گیر» را تعریف کرد و افزود: جن‌گیر یکی از مشهورترین فیلم‌ها در ژانر ترسناک و مهیج است که قبل از انقلاب آن را در سینما دیده‌ام و داستان آن درباره یک روح شیطانی است که وارد بدن یک دختر بچه می‌شود. اخیرا به یک دلیلی فیلم‌های شبکه خانگی "فیلیمو" را جست‌وجو می‌کردم، جن‌گیر را هم دیدم، یک ربع ابتدای فیلم تصاویر باستان‌شناسی را نشان می‌دهد که تصویربرداری فوق‌العاده‌ای هم دارد و داستان هم در عراق می‌گذرد. در یک فیلم دیگر به نام «طالع نحس» که از همین ژانر بود و من خیلی آن را دوست داشتم و داستان آن هم تقریبا مشابه است، وسط فیلم کلی باستان‌شناسی را نشان می‌دهد. در این فیلم‌ها چه می‌خواهند بگویند؟ هر چی خوبی و فضیلت در شرق است، اما این را هم نشان می‌دهند که از اینجا شیطان در می‌آید. این تصاویر در پس ذهن می‌نشینند. نمی‌گویم در همه فیلم‌ها این کار را می‌کنند، آدم‌های خوب هم در غرب زیادند، اما کنتراستی وجود دارد، چون سیاستی حاکم است، شخصیت‌سازی می‌کنند، اما از این طرف دنبال نابودی هستند.

او ادامه داد: ما یک وظیفه فیزیکی داریم مبتنی بر دانش، علم، مطالعه، گمانه‌زنی و استخراج اشیا تاریخی و محوطه‌ها است، درخواست می‌کنم تقویم سالانه بگذارند و متناسب با اعتبارات پروژه‌ها را مشخص کنند. دستگاه‌هایی که می‌توانند کمک کنند را همراه کنید. این‌که پژوهشگاه مسؤول کاوش است، دلیل نمی‌شود همه کارها را خودمان انجام دهیم. سعی کنید بیشتر راهبری و هدایت کنید و همه ظرفیت‌های کشور را وارد حوزه کاوش کنید، ولی شما راهبری و هدایت کنید از شیوه‌های علمی استفاده کنید تا با هزینه کمتری کار جلو برود.

نمی‌دانیم این ملت چه پیشینه‌ای دارد

ضرغامی در ادامه با اشاره منابع محدود و کمیاب میراث ناملموس، اظهار کرد: در این باره بسیار تاسف می‌خورم. روی بعضی کار می‌کنم. بیش از سه هزار اثر ثبت شده است اما بعضی از این‌ها حتی یک صفحه مطلب ندارند. الان مدتی است تیمی را تعیین کرده‌ام راجع به چند موضوع مهم به من اطلاعات دهند. چند روز پیش وزیر ورزش، که متأسفانه الان در آی‌سی‌یو هستند، یک ربع درباره ویژگی‌های «چوگان»، سبک زندگی و رفتار اطلاعات دقیق و عالی داد که اصلا نمی‌دانستم. همه ما فکر می‌کنیم چوگان ورزشی با اسب است که با چوب یک گوی را می‌زنند. برای فرهنگ ناملموس هیچ فکت‌شیت نداریم. حتی بزرگانی که کشور را اداره می‌کنند، نمی‌دانند این ملت چه پیشینه‌ای دارد.

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی گفت: ما از روز اول سعی کردیم تعارض‌ها از بین ببریم. بعضی‌ها می‌گفتند رفتی آنجا، دو روز بعد در زیانت کوروش و داریوش نباشد. الان می‌بینند در این کشور چقدر فضیلت‌ها بود و با اتکا بر همین‌ها ایرانی‌ها اسلام را پذیرفتند. شهید مطهری می‌گوید اگر به خاطر ایرانی‌ها نبود، نه به لحاظ عده، نفرت و تجهیزات حتی قدرت ایمان، آن تعداد کم سپاه اسلام که هفت بار به ایران حمله کردند، راه دین را باز نمی‌شد، چون جامعه چند طبقه شده بود. شنیدند دینی با این مشخصات آمده است این فضیلت‌ها در میراث ناملموس ما است. اولین ایستگاهی که کلید این را بزند باستان‌شناسان هستند. ما می‌خواهیم از همه این‌ها مردم استفاده کنیم. همه این‌ها برای بهتر زندگی کردن است از خود دین بگیرد که برای بهتر زندگی کردن است. درحالی‌که بعضی جوری برخورد می‌کنند که دین را سخت می‌کنند. یک عده شاقول این دین شده‌اند که اصلا آنچه معرفی می‌کنند، دین نیست.